

Het gerucht ontstond, dat de neutraliteit ditmaal van Engelse zijde gevaar liep. Onder de invloed van die onrust werd er een Demonstratief Congres in Amsterdam bijeengeroepen door de S.D.P. en de Samenwerkende Arbeidersorganisaties, waar ook een aantal „linkse” elementen uit de S.D.A.P. verschenen. Dit Congres was zeer druk bezocht en slaagde goed. En ook in onze stad was er een grote vergadering en een verlevendiging van de agitatie het gevolg van.

Hier ter stede waren in de herfst van 1915 en het voorjaar '16 een paar gebeurtenissen aan de orde, die stof te over boden tot agitatie. In de eerste plaats het optreden van het gemeentebestuur tegen een kleine ambtenaar in gemeentedienst, een zekere Honnef, nog al bekend Christen-socialist, wie verboden werd propaganda te maken. Aangezien hij zich daar niet aan onderwierp werd hij in februari ontslagen. Verder kwam in diezelfde maand het tramwepersoneel weer in actie, ontevreden wegens de inderdaad onvoldoende lonen en arbeidsvoorwaarden. Een tramman, zekere Hagoort, lid van onze afdeling, lichtte mij nauwkeurig in over hetgeen er onder dat personeel broeide en ik of liever onze groep vond er alweer een goede gelegenheid tot agitatie en ingrijpen.

Ik sla nu mijn voortdurende polemieken met Spiekman en het orgaan van de S.D.A.P., het Volksweekblad, maar over. Doch, wat mijn herinneringen aan die maanden en jaren betreft, dien ik wel te vermelden, dat ik naast dit specifiek Rotterdamse werk, dat uiteraard onophoudelijke vergaderingen vereiste – het kantoor van de S.A.V. die hier bleven bestaan, terwijl ze in Amsterdam tijdelijk werden ontbonden, was in de Boompjes, waar ik bijna dagelijks vertoefde in het gezelschap van de syndicalistische voor mannen – regelmatig voor De Tribune mijn oorlogsartikelen schreef en voor De Nieuwe Tijd de artikelen, die in 1916 zijn verschenen onder de titel: *De Wereldoorlog*.

Dit was mijn moeilijkste werk, waar ik ook het meest tevreden over kon zijn. Inderdaad vormen die artikelen ook nu nog, meer dan veertig jaar nadat ze zijn geschreven, misschien het beste en uitvoerigste relaas van de Wereldoorlog I dat in ons land ooit is verschenen, zoals de kritiek later ook wel erkend heeft. (Naast de overzichten van Colijn en professor Kernkamp).

Mijn literair en journalistiek werk werd zwaarder in april 1916, toen de S.D.P. er in geslaagd was om het blad De Tribune, dat